אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים ג.

אם שיוה לו לטומאה. חזרו כ"ה מזה הטעם מתשובתם של כ"ם וטעמייהו כדמתיץ פ"ק דכריתות (דף ח.) לו לבת לרבות אור לשמונים ואחד: **תלמוד** לומר ביום. תימה אמאי מיצטריך עד יום מיפוק ליה דאינו נאכל אור לשלישי מדאיצטריך ביום דאי ס"ד דנאכל פשיטא דאיכא נאמילה קרוי מוסב אם לומר דאי נאו עד יום ה"א לב"ש שנאכל ואיצטריך ביום למעוטי שלא ישרף בלילה של אחרי כן: **שהרי בזב קראו מרכב** וכו'. מרכב ומוסב אין דינו שוה דנוגע במרכב אין טעון כבוס בגדים כדמוכח בתורת כהנים וכרים מסכת כלים) והשתא קשה לר"י הימי קאמר דבאשה קרוי מוסב אם ר"ל אפי' אוכף שים לו דין מרכב אף בשאה שיהא הכתוב לקרותו מוסב לדבר דרך כבוד דהא לקמן משני מסוס ביעתותא דגמלא אורחא הוא אלמא לשנות הדבר ממה שהוא אין לכתוב דרך כבוד וגראה לר"י דה"פ ובאשה קראו מוסב מרכבא דקרא דמוסב דהכי אתא בתורת כהנים אשר היא יושבת עליו זה מוסב כלי זה מרכב לימדנו הכתוב לספר בלשון נקיה שלא כתבו בהדיא כמו בזב: כל

המפלת אור לשמונים ואחד. בכריתות בפרק קמא. דקיימא לן[1] זאת תורת היולדת[2] מלמד שמביאה קרבן אחד על ולדות הרבה יכול שתביא על הלידה שלפני מלאות ועל הלידה שלאחר מלאות קרבן אחד ולא יותר תלמוד לומר זאת שאם ילדה לאחר מלאות כגון שטבלה לסוף שבועיים של נקבה ונתעברה והפילה אם תוך מלאות הפילה נפטרת בקרבן אחד ואם לאחר מלאות הפילה כבר נתחייבה בקרבן הראשון קודם לידה שניה ולבסוף מלאות של לידה שניה תביא שתי קרבנות. ואם הפילה ליל של כניסת שמונים ואחד שכבר עברה מלאות שלה אבל עדיין אינה ראויה להטמא קרבן אחין קרבן נשחט בלילה: **בית הלל מחייבי.** שתי קרבנות דלאחר מלאות קרינא ביה ובית שמאי פוטרין אותה בקרבן אחד כדמפרש טעמייהו: **מאי שנא אור שמונים ואחד מיום שמונים וא'.** הלא אתם מודים לנו שאם לא הפילה הלילה והפילה למחר שתייבת אף כשהפילה אור לשמונים ואחד תתחייב שהרי לכל דבר זמן היום והלילה שוים: **אם שיוה לו לטומאה לא ישוה לו לקרבן.** בתמיה. ועוד ראיה אחרת דהואיל ושוה לו לטומאה שעד שקיעת החמה של שמונים דמיה טהוריים ואם תראה לאחר שקיעת החמה דמיה טמאין כאילו היא רואה למחר ולמה לא ישוה לו אף לקרבן שכשם שאם תפיל למחר תתחייב כך תתחייב על הוולד של לילו. ותשובת בית שמאי במסכת כריתות (ז:) היא שנויה לא אם אמרתם ביום שמונים ואחד שכן יצתה הראויה להביא בה קרבן לפיכך נתחייבה בקרבן הראשון ושוב אין לידה השניה נפטרת בו תאמרו במפלת אור לשמונים ואחד שלא יצתה מידי וולד הראשון לשעה הראויה לקרבן והדמים שאתם אומרים אינן מוכיחים שהרי הפילה תוך מלאות דמיה של לידה טמאין ופטורה מן הקרבן: **אור לשלישי.** לאור כניסתו של שלישי. ר"ג גרסינן אור לשלישי ואשלמים קאי דבתיב בהו ביום שנתכם יאכל וממחרת ושוה לשורפו לנוקרו של שלישי יכול יהא נאכל ליל שלפניו: **וכתיב נאכלים ליום אחד.** תורה דכתיב ביום קרבנו יאכל[3] ושלמים נאכלים לשני ימים מה להלן לילה אחד ביום דכתיב בגופיה דקרא לא יניח ממנו עד בוקר הא כל הלילה אוכל וכן פסח לא תותירו ממנו עד בוקר (שמות יב) אף כאן לילה אחר הימים הכתובים בה: **א"ל ומפתרא והנותר עד יום כעוד.** שהוא יום ממחרת אכול ולא משתאך: **מה להלן תיכף לאכילה שריפה.** כשבלה זמן אכילתו מתחיל זמן שריפתו דכתיב (שם) והנותר ממנו עד בקר באש תשרופו: **אף כאן.** זמן אכילתו כלה ערבית דכתיב ושרף בלילה: **תלמוד לומר.** בלו את אהרן ביום השלישי באש ישרף. כאן לא נאמר עד יום אלא ביום משום דהאי קרא לא אייתי זמנן אכילה אלא בשריפה לחורות שביום הוא נשרף ולא בלילה וקרא דלעיל בקדושים תהיו: **נאחריה דרב הונא קרו.** לאותרתא נגהי: **מאי טעמא לא תני לילי.** כדתנא דבי שמואל. ומשני אלישנא מעליא קא מיהדר שמלוה ודרך נקיי הדעת לספר בלשון נקיה: **דכר מגונה.** לאו משום דלילי דבר מגונה הוא והא דר' יהושע בן לוי בעלמא איתמר ומיהו שמעינן מינה לשון חכמים לחזר אחר לשון לא ונקי: **אשר איננה טהורה.** ולא כתיב הבהמה הטמאה כי אורחיה הכי שמונה אותיות עקם הטמאה חמש אותיות הן אשר איננה טהורה שלש עשרה אותיות. ואע"ג דבאורייתא כתיב טמא שני אורחיה בחד דוכתא ללמדך לחזר על לשון נקיה: **אשר לא יהיה עטור.** הוה ליה למיכתב אינו טמא וכי נמי משית דלטהור חסר ו' איכא עיקוס תשע שהרי שתים עשרה יש ועמה אינו אלא שלש: **ו' דעטור.** דהא לא חסר הוא: **כי אמר מקרה.** טמא הוא לכתוב ולשמוק ויש כאן עיקוס י"ו אותיות: **כוב.** כתיב (ויקרא טו) וכל המרכב אשר ירכב עליו ובאשה כתיב (שם) אם על הכלי אשר היא יושבת לפי שאין הגון להזכיר רכיבה ופיסוק רגלים בנשה ואע"פ שהמרכב והמוסב שוין בטמיאה: **ובכתר לשון ערומים.** מלוה עליך כך: **כרוב מללו.** ל' נקי ומצורר: **מאי ואומר.** למה לו ואומר הא נפקא ליה מקמא: ה"ק **וכי תימא ה"מ בדאורייתא.** תורה הקפידה בלשונה שילמדה מפי הגבורה אבל חכמים במשנה ובריתא אין להקפיד על לשונם: **ת"ש ובכתר לשון ערומים.** שמענו שהערומים בומרי לשון הם: **משום כיעפוא דגמלים.** שהוא גבוה ומתירא שלא תפול אומה דאשה לרכוב כדי שתהא מחזקת בו בידים ורגלים: משום

אם שיוה לו לטומאה. חזרו כ"ה מזה הטעם מתשובתם של כ"ם וטעמייהו כדמתיץ פ"ק דכריתות (דף ח.) לו לבת לרבות אור לשמונים ואחד: **תלמוד** לומר ביום. תימה אמאי איצטריך עד יום מיפוק ליה דאינו נאכל אור לשלישי מדאיצטריך ביום דאי ס"ד דנאכל פשיטא דאיכא נאמילה קרוי מוסב אם לומר דאי נאו עד יום ה"א לב"ש שנאכל ואיצטריך ביום למעוטי שלא ישרף בלילה של אחרי כן: **שהרי בזב קראו מרכב** וכו'. מרכב ומוסב אין דינו שוה דנוגע במרכב אין טעון כבוס בגדים כדמוכח בתורת כהנים וכרים מסכת כלים) והשתא קשה לר"י הימי קאמר דבאשה קרוי מוסב אם ר"ל אפי' אוכף שים לו דין מרכב אף בשאה שיהא הכתוב לקרותו מוסב לדבר דרך כבוד דהא לקמן משני מסוס ביעתותא דגמלא אורחא הוא אלמא לשנות הדבר ממה שהוא אין לכתוב דרך כבוד וגראה לר"י דה"פ ובאשה קראו מוסב מרכבא דקרא דמוסב דהכי אתא בתורת כהנים אשר היא יושבת עליו זה מוסב כלי זה מרכב לימדנו הכתוב לספר בלשון נקיה שלא כתבו בהדיא כמו בזב: כל

המפלת אור לשמונים ואחד. בכריתות בפרק קמא. דקיימא לן[1] זאת תורת היולדת[2] מלמד שמביאה קרבן אחד על ולדות הרבה יכול שתביא על הלידה שלפני מלאות ועל הלידה שלאחר מלאות קרבן אחד ולא יותר תלמוד לומר זאת שאם ילדה לאחר מלאות כגון שטבלה לסוף שבועיים של נקבה ונתעברה והפילה אם תוך מלאות הפילה נפטרת בקרבן אחד ואם לאחר מלאות הפילה כבר נתחייבה בקרבן הראשון קודם לידה שניה ולבסוף מלאות של לידה שניה תביא שתי קרבנות. ואם הפילה ליל של כניסת שמונים ואחד שכבר עברה מלאות שלה אבל עדיין אינה ראויה להטמא קרבן אחין קרבן נשחט בלילה: **בית הלל מחייבי.** שתי קרבנות דלאחר מלאות קרינא ביה ובית שמאי פוטרין אותה בקרבן אחד כדמפרש טעמייהו: **מאי שנא אור שמונים ואחד מיום שמונים וא'.** הלא אתם מודים לנו שאם לא הפילה הלילה והפילה למחר שתייבת אף כשהפילה אור לשמונים ואחד תתחייב שהרי לכל דבר זמן היום והלילה שוים: **אם שיוה לו לטומאה לא ישוה לו לקרבן.** בתמיה. ועוד ראיה אחרת דהואיל ושוה לו לטומאה שעד שקיעת החמה של שמונים דמיה טהוריים ואם תראה לאחר שקיעת החמה דמיה טמאין כאילו היא רואה למחר ולמה לא ישוה לו אף לקרבן שכשם שאם תפיל למחר תתחייב כך תתחייב על הוולד של לילו. ותשובת בית שמאי במסכת כריתות (ז:) היא שנויה לא אם אמרתם ביום שמונים ואחד שכן יצתה הראויה להביא בה קרבן לפיכך נתחייבה בקרבן הראשון ושוב אין לידה השניה נפטרת בו תאמרו במפלת אור לשמונים ואחד שלא יצתה מידי וולד הראשון לשעה הראויה לקרבן והדמים שאתם אומרים אינן מוכיחים שהרי הפילה תוך מלאות דמיה של לידה טמאין ופטורה מן הקרבן: **אור לשלישי.** לאור כניסתו של שלישי. ר"ג גרסינן אור לשלישי ואשלמים קאי דבתיב בהו ביום שנתכם יאכל וממחרת ושוה לשורפו לנוקרו של שלישי יכול יהא נאכל ליל שלפניו: **וכתיב נאכלים ליום אחד.** תורה דכתיב ביום קרבנו יאכל[3] ושלמים נאכלים לשני ימים מה להלן לילה אחד ביום דכתיב בגופיה דקרא לא יניח ממנו עד בוקר הא כל הלילה אוכל וכן פסח לא תותירו ממנו עד בוקר (שמות יב) אף כאן לילה אחר הימים הכתובים בה: **א"ל ומפתרא והנותר עד יום כעוד.** שהוא יום ממחרת אכול ולא משתאך: **מה להלן תיכף לאכילה שריפה.** כשבלה זמן אכילתו מתחיל זמן שריפתו דכתיב (שם) והנותר ממנו עד בקר באש תשרופו: **אף כאן.** זמן אכילתו כלה ערבית דכתיב ושרף בלילה: **תלמוד לומר.** בלו את אהרן ביום השלישי באש ישרף. כאן לא נאמר עד יום אלא ביום משום דהאי קרא לא אייתי זמנן אכילה אלא בשריפה לחורות שביום הוא נשרף ולא בלילה וקרא דלעיל בקדושים תהיו: **נאחריה דרב הונא קרו.** לאותרתא נגהי: **מאי טעמא לא תני לילי.** כדתנא דבי שמואל. ומשני אלישנא מעליא קא מיהדר שמלוה ודרך נקיי הדעת לספר בלשון נקיה: **דכר מגונה.** לאו משום דלילי דבר מגונה הוא והא דר' יהושע בן לוי בעלמא איתמר ומיהו שמעינן מינה לשון חכמים לחזר אחר לשון לא ונקי: **אשר איננה טהורה.** ולא כתיב הבהמה הטמאה כי אורחיה הכי שמונה אותיות עקם הטמאה חמש אותיות הן אשר איננה טהורה שלש עשרה אותיות. ואע"ג דבאורייתא כתיב טמא שני אורחיה בחד דוכתא ללמדך לחזר על לשון נקיה: **אשר לא יהיה עטור.** הוה ליה למיכתב אינו טמא וכי נמי משית דלטהור חסר ו' איכא עיקוס תשע שהרי שתים עשרה יש ועמה אינו אלא שלש: **ו' דעטור.** דהא לא חסר הוא: **כי אמר מקרה.** טמא הוא לכתוב ולשמוק ויש כאן עיקוס י"ו אותיות: **כוב.** כתיב (ויקרא טו) וכל המרכב אשר ירכב עליו ובאשה כתיב (שם) אם על הכלי אשר היא יושבת לפי שאין הגון להזכיר רכיבה ופיסוק רגלים בנשה ואע"פ שהמרכב והמוסב שוין בטמיאה: **ובכתר לשון ערומים.** מלוה עליך כך: **כרוב מללו.** ל' נקי ומצורר: **מאי ואומר.** למה לו ואומר הא נפקא ליה מקמא: ה"ק **וכי תימא ה"מ בדאורייתא.** תורה הקפידה בלשונה שילמדה מפי הגבורה אבל חכמים במשנה ובריתא אין להקפיד על לשונם: **ת"ש ובכתר לשון ערומים.** שמענו שהערומים בומרי לשון הם: **משום כיעפוא דגמלים.** שהוא גבוה ומתירא שלא תפול אומה דאשה לרכוב כדי שתהא מחזקת בו בידים ורגלים: משום

לילה אור, ואמרינן לישנא מעליא, כלומר לא בעי למיתנא לילה שהוא חשך, אלא קראו לחשך אור, כגון הני דקרו לסמא סגיא נהורא, וקראמרינן אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו שהרי עקם הכתוב שמונה אותיות, שנאמר ומן הבהמה אשר איננה טהורה שהן י"ג אותיות, ואלו כתב הטמאה ה' אותיות היה די לו, ומפני מה הוסיף שמונה אותיות משום שלא להזכיר שם טומאה. ש"מ כי כן הדין להתרחק מכל דבר מגונה. ודרבי רב פפא ורבינא ורב אחא בענין הזה ופשוטין הן. **בזב קראו מרכב**, שנאמר. וכל המרכב אשר ירכב עליו הזב ישמא. ובאשה כתיב. וכל אשר תשב עליו ישמא. ומפני מה לא הזכיר באשה מרכב, שהמרכב הוא בפיסוק רגלים, והוא דרך גנאי באשה הזכרת פיסוק רגלים במקום שאפשר לו הדבר להזכירו בלשון שבח, אבל ברכיבת הגמל ויציאה בו שהוא משום פחד שמתיראה לרכוב דרך ישיבה שלא תפול, אי אפשר שלא להזכיר רכיבה, אין עליו כלום.

פוטר זה הנפל, שהרי ביום פ"א נתחייבה בקרבן הלידה וכל מה שהיה מקודם חיוב עליה אותו הקרבן פוטרם זה הקרבן. וב"ה אומרים לילי פ"א כיום פ"א הוא חשוב, הלא אם ראת דם לילי פ"א דם נידה הוא ולא דם טוהר, פירוש הנה הלילה והיום שוין לטומאה, כי ראייתה לילי פ"א ראייתה יום פ"א שוין לטומאה נדה היא בין ביום כין בלילה, כך אם הפילה לילי פ"א כאלו יום פ"א הפילה, וכשם שחייבת קרבן שני במפלת יום פ"א, כך חייבת קרבן שני המפלת לילי פ"א, ומדקאמרי ב"ה מאי שנא אור פ"א מיום פ"א ש"מ אור אורתא הוא ש"מ. ועוד ת"ש דתניא יכול יהא ובח השלמים נאכל לאור שלישי דין הוא ומר, ונסיב ליה תלמודא ת"ל והנותר מבשר הזבח ביום השלישי באש ישרף. לומר. ביום אתה שורפו ואי אתה שורפו בלילה. ש"מ אור אורתא הוא ש"מ. ואעפ"י כי פשוטה היא, מיהו אנו מפרשים ראשי דברים, התודה נאכלת בו ביום שנשחטת ובלילה והנותר בבקר נשרף, שנאמר ובשר זבח תודת שלמיו ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בוקר דינה להאכל יום שנשחטה בו וכן הלילה, ובקר

מסורת הש"ס

1) כריתות ז: עדיו' פ"ד מ"י, 2) (לסמן). 3) זבחים ט: [ע"פ סמה שיניים], 4) [שורפו], 5) יומא פז: נדה מ:, 6) ביומא ובנדה הני' בנעילה מתפלל שבע ומתודה, 7) [לקמן ז: ס"ש], 8) [שבת קנב. פלה טו. יומא נה. נדרים מט. נב: ב"מ מ. קח. ב"ב יב. מנחות קז: בכורות לב. חולין סו.], 9) [פי' הני' היא כמו שקורין לשומה סני נהיר והמיקר נה מן ולא יגה שיב אמו (חיוב יה) ערוך], 10) [גרסת יא: יומא עב. יומות יא: קב. מנוחות יג. סה: ניטין עו: ק: ב"מ נא. סנהד' נד. תמורה ל.], 11) [ל"ל ת"ס ומומר], 12) [כריתות ט:], 13) [ויקרא יב], 14) [ויקרא ז], 15) [מגנה נג].

תורה אור השלם

1. ביום ובחמם יאכל וממחרת הנותר עד יום השלישי באש ישרף: ויקרא יט ו
2. והנותר מבשר הזבח ביום השלישי באש ישרף: ויקרא ז יז
3. מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהרה ומן העוף וכל אשר רמש על האדמה: בראשית ז ח
4. כי יהיה כך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה ויצא אל מחוץ למחנה לא יבא אל תוך המחנה: דברים כג יא
5. ולא דבר שאול מאומה ביום ההוא כי אמר מקרה הוא בלתי טהור הוא כי לא טהר: שמואל א כ כו
6. כי יאלף עונך פיך ותבחר לשון ערומים: איוב טו ה
7. ישר לבי אמרי ודעת שפתי ברור מללו: איוב לג ג
8. ותקם רבקה ונערותיה ותרכבנה על הגמלים ותלכנה אחרי האיש ויקח העבד את רבקה וילך: בראשית כד סא
9. ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכבם על החמר וישב ארצה מצרים ויקח משה את מטה האלהים בידו: שמות ד כ

גליון הש"ם

גמ' שהרי עקם הכתוב. עי' מדרש רבה ריש פ' אמור:

רבינו חננאל

ועוד יש משנה אחרת כי אור אורתא הוא, דתנן בכריתות פ"א המפלת לאור שמונים ואחד ב"ש פוטרין מן הקרבן וב"ה מחייבין כו'. פירוש יולדת נקבה שטבלה אחר י"ד ושמשה ונתעברה והפילה לילי שמונים ואחד, כלומר שלמו פ' יום ימי טוהר, ובמראני פ' בלילה לילי יום פ"א הפילה, ב"ש פוטרין מן הקרבן על זה הנפל שהיי אומרים הקרבן שהיא מביאה על הלידה

עין משפט נר מצוה

ה א מיי' פ"ח מהלכות מחוסרי כפרה הלכה ת סמ"ג עשין רי"ח:
ו ב מיי' פ"י מהלכות מעשה הקרבנות הלי' ו:
ז ג מיי' פי"ט מהלכות פסולי המוקדשין הלכה ד:
ח ד מיי' פ"ב מהלכות תפלה הלכה ז וס"פ"ב מהל' תשובה ה"ז עיי' לח"מ סי' תרי"ט:
ט ה מיי' שם הלכה ד טוש"ע ח"מ סי' תרכד סעיף א:

מוסף רש"י

המפלת אור לשמונים ואחד. שילדה נקבה, לאור פ"ח שהיתה ראויה למתר להכיא כפרתה, הפילה (כריתות ז:). בית שמאי פוטרין מקרבן. מלילה כ. אע"ג דלאחר מלאת היא, האיל לילה היא ולא יצאה שעה ראויה לקרבן, לילה מחוסר זמן קרבן הוא, דכתיב ביום צוותו, הלכך לענין קרבן כתיב מלאת דמי (שם). מאי שנא אור פ"א מיום פ"א. דילמא מיינת (שם). אם שיוה לו לטומאה. שהרי אתם מודים שמקיעת החמה של יום פ' כלי יפי טוהר שלה, ואם לאחר שקיעת כלי פ"ח עמאה (שם). מה להלן לילה אחר היום. דכתיב כאותה (ויקרא ז) לא יניח ממנו עד בקר, הא כל הלילה נאכל, אף כאן בשמים תהא לילה אחר יום המחרת (מנחות נ:) ת"ל כו' וממחרת והנותר עד יום. נני אכילה כתיב בקדושים תהיו, ביום שנתכם יאכל וממחרת והנותר עד יום, כעוד שהוא יום תאכלנו (שם). יבול ישרף מיד. לאור שניני, האיל יעבר זמן אכילתו (שם). מה להלן. בנאכלין ליום אחד, תיכף לאכילה שריפה. דכתיב נני מילואים ואם יותר מבשר המילואים ונו' (שם). אור של יום הכפורים. ליל יום הכפורים (יומא פז:) ליל כניסתו (נדה מ:).

רבינו חננאל (המשך)

שהוא תכף לאכילתה. כלומר עכשיו כשנאסר באכילתה תהיה שריפתה, דזהו זבחים נאכלין ליום אחד, כך זבח השלמים נאכלין לשני ימים וללילה אחד, שנאמר ביום הקריבו את זבחו יאכל וממחרת, נאכלין כו ביום שנשחטין ובלילה ומחר, וכיון שחשך נאסר באכילתן הייתי אומר ישרפו אותן (ה)[ב]לילה ת"ל שריפתן תיכף לאיסור אכילתן, ת"ל והנותר ביום השלישי באש ישרף ביום ישרף, ולא בלילה. ש"מ אור אורתא הוא ש"מ. ועוד ת"ש אור יום הכפורים מתחלל שבע ומתודה שתרית וכו'. ועוד תא שמע דתנא דבי שמואל לילי ארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר, ש"מ אור אורתא הוא שמע מינה. ותנא דידן אמאי קרי

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com